דרבי מאיר סבר חמש. [כ] ולא דמי לחמשה דקל דמסקינן (ב"ק דף עח:) לפילו חמשה חלקי בקר לחמר דחמנא סלעים [כא] דחמנתן ניתנו ויש לו לשלם מה שהוא חייב לבעל הבית מלות חמש דמלוה על פה לא גזינן מלקומות: **ולפילו חלי חמש.** ושקיל ההוא פלגא דהוי יתומה: **אי הכי.** לעל' יהודה פלגא הוא דשקיל נתחייבו הנכסים בחמיה: **חייב גברא מיבעי ליה** גרסינן ולא גרסינן **נתחייב.** כלומר הכי מיבעי ליה למיתנא רבי יהודה אומר מחייבין אחינן פטורין לגמרי כדאמרי' [ג] חלא חלי חמש מיהא מיחייבי ולא צריך למיתני נתחייבו הנכסים (ד) [דאית ליה] (ה) מאחר שאחר שלשים חת חלא נשקיל המלוקה שאלקו ועשו לקומות הפסיד הכהן [ו] לר' יהודה גופיה ממה[ז] שנתחייבו הנכסים הפסיד מחלה: **לאחיים שחלקו.** ושניהם שפך בכורות: **עשרה** [ח] **זוז לזה ועשרה זוז לזה.** להיינו ג' סלעים ופלגא: **תיובתא בין חלק לקומות.** והא דקתני מיחין פלגא [ט] לחמשה קאמר להא דאמרת דכולי עלמא אית להו להך דרב מסי ורב פפא ושמעינן מינה לחמש ולפילו חלי חמש: **לפילו בליר מעשרה**[י] . חלא שמוטה דלא מטו לכהן חלא ג' סלעים שקיל להו לחומיל ושקיל כהן בליר מחמש כל מה לחיתרמי ליה שקיל להא לחמרי' חלי חמש [יא] ה"ג לרבות חמש ושלים חמש ולמאי קחני מס לאו פטורין: **חלא פשיטא** ו) **(ודוקא) ו' זוז דיוסף.** לכל חד וחד לבר מפלגא לקומות להוי [יב] חמש סלעים דיוסף: **ושקיל.** בחמניתין בדרב מסי או בדרב מסי ורב פפא פליגי דר"מ אית ליה דרב מסי ורב פפא חלא קסבר חלא חלי חמש מיהא בכור מנחא דיידך שקילנא. ואי אחוך בכור משעבדי לי נכסי מיקמי דיידך: אמר רבא מכדי ניכסיה כור. וכולהי קשייתא דאקשינן ברישא עד אי הכי בתרא וכדתרינצא אלא בדרב אסי ורב פפא קא מיפלגי: שתי נשים. של ב' אנשים שלא בכורו ילדו ב' זכרים ונתערבו זה נותן כור: אינן יכולין להוציא מידם. דמצו למידחינהו דכל חד וחד אמר פדיון דחי תפיסנא: זכר ונקבה ונתערבו. האבות פטורין דכל חד מצי אמר נקבה דידי היא אבל הבן חייב לפדות עצמו: ב' נקבות וזכר. דאחת ילדה זכר ונקבה ואחת נקבה או כל אחת זכר ונקבה: וילדו ב' זכרים. ונתערבו זה שלא ביכורה אשתו כיון דילדה זכר אע"ג דלא ידע הי ניהו נותן ה' סלעים לכהן: ילדו זכר ונקבה. ונתערבו אין כאן לכהן כלום דשמא דההיא דביכרה ילדה נקבה: מאי שנא ב' כהנים. דאינו יכול להוציא מידם. מאי שנא כהן א' דמחזיר. כהן אחד נמי מצי מדחי כל חד וחד דידיך הוא: אמר שמואל.

כג א מיי' פי"ט מהל' מלוה ולוה הל' ד טוש"ע ח"מ סי' קז סעיף ג וסי' קח סעיף ג:
ב [מיי' שם טוש"ע ח"מ סי' נט סעי' ג וסי' קיט סעי' ג]:
כד ג מיי' פי"ט מהל' נחלות הל' [ו]ה"ג בכורות הל' כא [ו]ה"ג כה כג] ממג עשין קמד טוש"ע י"ד סי' שה סעיף כז:
כה ד מיי' שם הלכה כד טוש"ע שם סעיף כח:
כו ה מיי' שם הלכה כו [ו]ה"ג כז כח] טוש"ע שם סעיף כט:

שיטה מקובצת

א) דאמר. עיין (קדושין דף יג ותף כט): ב) עשרה זין ב) לזה עשרה זין לזה ותיבת זוז נמחק וכצ"ל לקמן: ג) דלקוחות אלמא חמש אות ר' נמחק: ד) אסיפא ר' יהודה אומר נתחייבו: ה) תי' להו נמחק: ו) מסקינא לדידי קדימנא משתעבדי: ז) קמא. ס"א עד והכא ורש"י לא גריס: ח) אחד מהם: ט) אין כאן לכהן: י) שלשים יום אם: יא) נתנו אינם: יב) הנכסים דהא ר"מ נמי נתחייבו הנכסים אית ליה מאחר: יג) הכהן ואפילו לר"י: יד) עשרה זין עשרה זין דהיינו: טו) פלגא דיוסיה קאמר: טז) מעשרה נמי אלא: יז) דהוי להו חמש: יח) יהודה אי אית: יט) כולהו ואי אית ליה דרב פפא לית ליה דרב אסי תי' א"נ ל"ש: כ) מחבירו כגון הכא נמי דסבירא ליה האחין: לא) קמא עד אלא: כב) חמש ולא חצי חמש ולא דמי כר' דמסקינן במרובה אפי': כג) רמי רחמנא עליה: כד) תי' נמי נמחק: כה) אוחזין מיהו הכא ניחא: כו) צריך למצוא שום: כז) בתרוייהו הכא ולקמן פלוגתא:

ע) עי' מוסף הערוך ערך זין ב

רבינו גרשום

כגון ה' סלעים של בכור: ר' מאיר סבר ה' סלעים הוא דבעי למיהב לכהן ולא חצי ה' להכי קאמר ר' מאיר חלקו פטורין דקא הוו מחצה לקוחות ולא משעבדי ליה: ור' יהודה. דאמר נתחייבו נכסים אפי' כי חלקו סבר חמש ואפי' חצי חמש: אי הכי. דלאחר ל' קא מיירי נתחייב גברא מיבעי ליה: עשרה זוז לזה ועשרה זוז לזה. דהיינו כ' זוז שהן ה' סלעים: אי הכי. ה' ואפי' חצי ה' וכיון דפחות מה' מצי יהיב חצי לאו דוקא הוא אלא ואפי' פחות מחצי: אי הכי. דאפי' חצי ה' מאי אירא עשרה זוז: אלא פשיטא עשרה זוז דירושה לכל אחד וה' סלעים ניגבין מהן מירושתן אלמא דה' ולא חצי ה' סבירא ליה לר' יהודה: בדר' אסי ורב פפא קמיפלגי כלומר אי תרוייהו סבירא להו דרב פפא פליגי בדרב אסי דאי סברי כרב אסי דאמר האחין שחלקו מחצה יורשין ומחצה לקוחות פליגי בדרב פפא דר' מאיר סבר כרב פפא דמלוה על פה אינו

הגהות הב"ח

(א) גב' נמחיינו נכסיס חייב גגרל: (ב) שם במתנה כ' יהודה וכו' אין כאן לכהן: (ג) שם חמש סלעים לכהן ממה: (ד) רש"י ד"ה חייב וכו' נמחיינו הנכסים מאחר דאית ליה שלמחר: (ה) ד"ה לפיי בגיר וכו' חלי חמש לאו דוקא דה"ה לרביע חמש: (ו) ד"ה והכא וכו' ג"א אית ליה דרב פפא ולית ליה לרב אסי: (ז) ד"ה ונקא וכו' מחניתין מיירי בו והכא נמי סבירא ליה למחני:

רבינו גרשום (המשך)

גובה מן הלקוחות להכי קאמר חלקו פטורין היכא דליכא אלא ה' סלעים חחמש אמר רחמנא ולא חצי ה'. ור' יהודה לית ליה דרב פפא דאפי' מן הלקוחות נגבין דנתחייבו נכסים. ואי תרוייהו סברי לה כרב פפא דאמר מלוה ע"פ אינה גובה מן הלקוחות פליגי בדרב אסי דר"י לא סבר כרב אסי אלא כולהו יורשין נינהו וכולהו ה' סלעים מצי למיגבי דנתחייבו נכסים: ולקח אחד מהן שדה מחברו האי דמי לחלקו דאידך לית חילק בה ובעל חוב גובה ממנו דאמר ליה אי בדידך כר'. הם הכי נמי אמר כהן לכל חד מהני אחיין אי את בכור מנחא דיידך שקילנא. ואי אחוך בכור משעבדי לי נכסי מיקמי דיידך: אמר רבא מכדי ניכסיה כור. וכולהי קשייתא דאקשינן ברישא עד אי הכי בתרא וכדתרינצא אלא בדרב אסי ורב פפא קא מיפלגי: שתי נשים. של ב' אנשים שלא בכורו ילדו ב' זכרים. ונתערבו זה שלא ביכורה אשתו כיון דילדה זכר אע"ג דלא ידע הי ניהו נותן ה' סלעים לכהן: ילדו זכר ונקבה. ונתערבו אין כאן לכהן כלום דשמא דההיא דביכרה ילדה נקבה: מאי שנא ב' כהנים. דאינו יכול להוציא מידם. מאי שנא כהן א' דמחזיר. כהן אחד נמי מצי מדחי כל חד וחד דידיך הוא: אמר שמואל.

לאו בכתובה בשטר דמיא ודכולי עלמא אית להו דרב פפא [ט] דאמר רב פפא [י] אמלוה על פה גובה מן היורשין [יא] ואינו גובה מן הלקוחות והכא בחמש ולא בחצי חמש קמיפלגי דר"מ סבר חמש ולא חצי חמש ור' יהודה סבר חמש ואפי' חצי חמש אי הכי רבי יהודה אומר נתחייבו נכסים [ט] נתחייב גברא מיבעי ליה ועוד תניא ר' יהודה אומר האחין שחלקו אם יש עשרה [ט] זוז לזה ועשרה זוז לזה חייבין ואם לאו פטורין מאי עשרה זוז לזה ועשרה זוז לזה אילימא בין דירושה בין דלקוחות [ג] וחמש ואפילו חצי חמש אי הכי מאי אירא עשרה אפילו בציר מעשרה נמי אלא פשיטא עשרה זוז דירושה לזה ועשרה זוז דירושה לזה אלמא חמש ולא חצי חמש סבירא ליה אלא דכולי עלמא חמש ולא חצי חמש והכא בדרב אסי ורב פפא קמיפלגי ואיכא דמתני ליה אסיפא [יב] נתחייבו הנכסים דמית האב אימת אילימא דמית לאחר שלשים מכלל דר"מ סבר כי חלקו פטורין הא אישתעבדי [יג] להו נכסי אלא בתוך שלשים כי חלקו אמאי

ס"מ

מחייב ר' יהודה ליזיל לגבי האי לידחייה וגבי האי ולידחייה א"ר ירמיה זאת אומרת שני יוסף בן שמעון שהיו בעיר אחת ולקח אחד מהם שדה מחבירו בעל חוב גובה ממנו דאמר ליה אי בדידך מסיקנא מנתא דידך קא שקילנא ואי בחברך [יד] מסיקנא משתעבדא לי מקמי דידך אמר רבא מכדי נכסוהי דבר איניש אינון ערבין ביה וכולה כלישנא קמא [טו]: **מתני'** [יז] שתי נשים שלא בכרו וילדו שני זכרים נותן [יח] סלעים לכהן מת אחד מהן בתוך שלשים יום אם לכהן אחד נתן יחזיר לו חמש סלעים ואם לשני כהנים נתן אינו יכול להוציא מידם זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה נותן חמש סלעים לכהן שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום: [יט]אחת בכרה ואחת שלא בכרה וילדו שני זכרים נותן חמש סלעים לכהן מת אחד [כ] מהן בתוך שלשים יום האב פטור מת האב והבנים קיימים ר"מ אומר אם נתנו עד שלא חלקו נתנו ואם לאו פטורין ר' יהודה אומר נתחייבו נכסים זכר ונקבה אין [כא] לכהן כלום [כב]שתי נשים שלא בכרו וילדו ב' זכרים זה נותן חמש סלעים לכהן וזה נותן חמש סלעים [כג] מת אחד מהם בתוך שלשים [כד] אם לכהן אחד נתנו יחזיר להם חמש סלעים אם לשני כהנים נתנו [כה] אינן יכולין להוציא מידם זכר ונקבה האבות פטורין את עצמו שתי נקבות וזכר או שתי נקבות ושני זכרים אין כאן לכהן כלום אחת בכרה ואחת שלא בכרה של שני אנשים וילדו שני זכרים זה שלא בכרה אשתו נותן חמש סלעים לכהן זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום: **גמ'** מ"ש שני כהנים דאזיל לגבי האי ומדחי ליה ואזיל לגבי האי ומדחי ליה כהן אחד נמי ליזיל [כו]לגבי האי ולידחייה וליזיל לגבי האי ולידחייה אמר שמואל בבא

בגירסה דקממייב להו ר' יהודה: **לישנא קמא.** [כז] חלא בדרב חסי ורב פפא פליגי: **מתני'** [כח] שתי נשים ילדו שני זכרים: **ולא גמרינן מינה.** במתכת שנתערבו: **חם לכהן אחד נתן.** המא פדיון שניתנו לו ה' סלעים יחזיר לו ה' סלעים הוחיל ומת בתוך ל' ומיגלגלי מילתא דנפל הוח ושלח כדין שקל: **חין יכול להוליח מידם.** לכל חד וחד מדחי ליה ומומר הריני מחזיק בם בשביל פדיון החי: **חו שני זכרים ונקבה.** ילדו הנשים שלו במתכת נותן ה' סלעים לכהן דממה נפשך חד הוי בכור חם החמת ילדה שני זכרים הרחשון בכור ומם החמת ילדה זכר ונקבה נמלח שחבירתה ילדה זכר ונקבה פטור ומותו שעה הנקבה ילחת רחשון והמוליח מחבירו עליו הרחיה: **חין כחן לכהן כלום.** דחיכח למימר הנקבות ילחו מחלה ומין כחן בכור: **המא פטור.** דמלי למימר בן המבכרת מת: **נחנו עד שלח חלקו כו'.** כדין מותו של מעלה [ע"ח] משום דרב חסי ורב פפא: **זכר ונקבה.** יש לומר מותה שלח בכרה ילדה הנקבה ומין כחן בכור: **חם לחד מהם.** מן הוולדות יחזיר להם חמשה סלעים ויחלקו שני החבות: **ומין יכולין להוליח.** דכל חד וחד חומר לחי מחזיק בם בשביל החי לחותו שנתן לי בשבילו לח מת וכל המוליח מחבירו ידו על התחתונה: **החבות פטורין.** דכל חד וחד חומר לו לכהן הנקבה שלי היח: **ומכן חייב לפדות חת עלמו.** דממכל מקום בכור הוח: **שתי נקבות וזכר.** יש לומר החמת ילדה נקבה ושניה נקבה וילחה נקבה תחלה הלכך חין כחן לכהן כלום [כט] ע"כ וכן ב' זכרים ושתי נקבות: **גמ' לחן לחד נמי.** ומ"ש חבות שקל כי חזיל לגביה החי חצ לידחייה כהן ולימח לח שלח חת חלש של חבירך ולחו בעל דבריס דידי חת: נבח

ט) נב' נתחייבו נכסים חייב גגרל: (י) שם במתכת כ' יהודה וכו' חין כחן לכהן: (יא) שם חמש סלעים לכהן ממה: (יב) רש"י ד"ה חייב וכו' נמחיינו הנכסים מחחר דחית ליה שלמחר: (יג) ד"ה לפיי בגיר וכו' חלי חמש לחו דוקח דה"ה לרביע חמש: (יד) ד"ה והכח וכו' ג"ח חית ליה דרב פפח ולית ליה לרב חסי: (טו) ד"ה ונקח וכו' מחניתין מיירי בו והכח נמי סבירח ליה למחני:

נצא בהרשאה. שני החצות כתבו הרשאה אחד לחבירו ובא נעל הרשאה ותובעו ממנו נפסדו מס שלי מת אחזיר לי את שלי ואם של מביריו מת אחזיר לי את שלו שהרי יש לי הרשאה: **הדרשה.** הרשאה ממטלטלי דהואיל ואינן בעין מיחזי כשיקרא שמא אין בידו משל זה כלום ומתימי סהדי משקרי: **היכא דכפריה.** לזה למלוה תו לית ליה כתב מלוה הרשאה עלייהו משום דמיחזי כשיקרא: **תני רב הונא.** גבי שני נשים של ג' אנשים שלא נכנסו וילדו שני זכרים ונקבה בחמשה אין כאן להכין כלום ואע"ג דאד הוי בכור ממ"נ לאם החמה ילדה ג' זכרים אחד בכור ואם זכר ונקבה ילדה נמלאת מבירתה (ה) יולדת זכר לבדו והוי בכור ואפ"ה הכן אינו חייב לפדות את עצמו דל"ל שמא אין לו אלא בכור אחד שנולד ראשון: **נשים אחד ואפי נשים לית ליה מסקנה הכי.** דכיון דליכא אחד בכור יהיב ה' סלעים לכהן להכי לית ליה תני ליה דכל הנך דתניא כאן אין כאן לכהן כלום שוין הן אים אחד ואפי נשיו הן בשמי נשים של שני אנשים: **מתני' מת הכן נאמן ג'.** לבכורות ולאין לעלמא קאי (ו) ומי: **יחזיר.** דנפל הוה ולא מיחייב בפדיון עד לאחר שלשים: **כיוס שלפניו.** לף ע"פ שנאמן יחזיר לו: **גמ' ממדבר.** כתיב הכא (במדבר יח) ופדויו מבן חדש תפדה וכתיב במדבר (שם ג) פקוד כל בכור זכר מבן חדש ומעלה: **ומעלה.** משמע לאחר שלשים: **מספקא ליה.** לי גמרי מהתם דמדאיצטריך ומעלה בערכין אם מבן שמים (ז) ומעלה וגו' וגמר במסכת ערכין (דף יח.) שנה שנה גב"ש שכשם שנאמר שמים כלומטה הימנו להחמיר לף שנת חמש ושנת עשרים כלומטה (ח) לע"ג להקל והוי הדין לענין בן חדש דיוס ל' כלומטה לע"ג להקל ולא גמר חדש חדש ממדבר ללף יהא (ט) נערך עד לאחר שלשים: **הוו.** לערכין ודמדבר סיני שני כתובין הנאין כאחד ואין מלמדין על פדיון הבן: **או דלמא כי אמר אין מלמדין.** שני כתובין ד"מ לעלמא ללף משמעי (י) מבכור ולערכין כמו לי הוה כתב מדבר כמילי לחבירו ואין מלמדין מכתוב אחד ואפי לר"ש דאמר (ערכין כח:) שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין. מלמד שכתב אחד וגמרוי כולהו מיניה (קדושין כד.). מדסדר כתביה לגילוי דלף יהיבנא ללף לכהן ד"מ בבא בהרשאה (כ) והאמרי נהרדעי (א) לא כתבינן (ג) אדרכתא אמטלטלי ה"מ היכא דכפריה אבל היכא דלא כפריה (ב) כתבינן: זכר ונקבה (ג) אין כאן לכהן כלום: תנא רב הונא (ד) שני זכרים ונקבה אין כאן לכהן כלום ותנא דידן כיון דבשני אנשים הוא דמשכחת לה באיש אחד ושתי נשים לא משכחת לה לא מתני ליה: **מתני'** (ה) **מת הבן** (ו) בתוך שלשים יום אע"פ שנתן לכהן יחזיר (ז) לאחר ל' יום אע"פ שלא נתן יתן מת ביום שלשים יום ועמדה ותקדשה אם מצת ישראל היא מולגת וברוב הספרים גרסינן בסוף פרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלו.) מת ביום שלשים וכן גורס (ח) ר"י ור"ח גורס כן ונראה (ט) דגורס תוך שלשים דכיון דאמרי רבנן הכא יום שלשים כיום שלפניו (י) ור"ח משוי ליה ספיקא ופליגי רבנן ורבן שמעון בן גמליאל גם ביום שלשים מה לי ביום שלשים ומה לי בתוך ל' יום גם בשלמותם (י) גורס תוך שלשים ומיהו כהכא דביום ל' אפילו פיסק ומת לא הוי נפל לרבנן ודוקא תוך שלשים הוא דאמרינן במסכת שבת פיסק ומת דברי הכל מת הוא משמע דגרסינן ביום שלשים (יב) ומפרש מת כמשמעו פיסק ומת וקמשיב פיסק ומת ביום שלשים כיון שחי כל כך כנפל מן הגג תוך שלשים ועוד יש לקיים גירסא זו אם נפל מן הגג ואכלו מרי ביום שלשים דוקא הוא דאמרינן מדרבנן ומשמע מפי' לענין תחילות (יג) דברים המולך (יבמות דף ו:) משמע דפסיטא לן מן המורה אפי' תוך ל' דמי הוא לאמר מת בתוך ל' ועמדה ותקדשה אם מצת כהן היא מולגת וי"ל דהתם נפל מן הגג אז אכלו מרי כרבנן דפליגי מרבן שמעון בן גמליאל בסוף ר"ח דמילה אבל הכא פיסק ומת עלמא מת הוא ומיהו (י) אפ"ה מיירי הכא נפל מן הגג כי התם אין לחוש דהכי נמי פסקינן בסוף אם לא הניח כרבן שמעון בן גמליאל בסוף פרק רבי אליעזר דמילה (קדושין נב.) ומשום הכי (י) חייב אבל יום א' שלפניו ופטור: ור' עקיבא מספקא ליה. אי גמרינן דמאיצטריך למיכתב ולמעלה ומעלה גבי ערכין (משום דליהוו) [הוי להו] ב' כתובין באין כאחת: אבל לגופייהו מלמדין. דחדש דמדבר דכתיב ביה ומעלה ופדויו מבן חדש תרוייהו בבכור אדם מישתעי ודלמא דמלמדין להכי מספקא ליה וקאמר ואם נתן לא יטול כו': דיום ל' כשל אחריו ומותר בניהרון ותספורת: מת. לאחר שלשים: עד. שיאמרו לו [שלא] נפדה בין עבד בין אשה בין קטן נאמנין: מידי דהוה אקידושי אשה. היכא דאמר לה תקדשי לי לאחר ל' דהויא מקודשת ואע"ג דנתעכלו המעות קודם: (כדתרצינן התם):

ה"מ היכא דכפריה. תימה דלעיל גבי קמח במרובה (ב"ק דף ע.) **לף** מפליג בין כפריה לף כפריה מאי אינה לממיר וכן ים להקשות מתני' (ז) פרק שבועת העדות (שבועות דף ג:) גבי מים פלוגי כהן מים פלוגי לוי דלייק הא מנה לפלוגי בידי פלוגי מייבין והא ממרת עד שימצא מפי מוכע ומשני בגא בהרשאה ופריך והא מתני' דהכא דכפריה כו' ה"מ דכפריה מאי אינה לממיר וכן ים להקשות ממ

הכא נמי לא שנא ושמואל אמר לך התם בידו לקדשה מעכשיו הכא אין בידו לפדותו מעכשיו ואע"ג דקיימא לן דכל היכא דפליגי רב ושמואל הלכתא (ב) כרב באיסורי ושמואל בדיני הכא הלכתא כוותיה דשמואל תנן מת בתוך ל' יום אע"פ שנתן לכהן יחזיר לו חמש סלעים טעמא דמת הא לא מת בנו פדוי הכא במאי עסקינן דאיתנהו למעות (ג) תא שמע בחזקת שלא נפדה עד (שיאמרו לו) שנפדה התם נמי דאיתנהו למעות בעייניהו תני תנא קמיה דרב יהודה הפודה את בנו בתוך שלשים יום בנו פדוי אמר ליה שמואל אמר אין בנו פדוי ואת אמרת בנו פדוי (ד) ואע"ג דקיימא לן כרב באיסורי ושמואל בדיני הכא הלכתא כותיה דשמואל: הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו וכו': תנו רבנן (ה) הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו רבי יהודה אומר בנו קודמו שמצותו על אביו ומצות בנו עליו אמר ר' ירמיה (א) הכל מודים היכא דליכא אלא חמש סלעים הוא קודם לבנו מאי טעמא דמצוה דידיה עדיף כי פליגי היכא דאיכא חמש משועבדות וחמש בני חורין ר' יהודה סבר (ו) מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא ודידיה אזיל וטריף ממשעבדי ובהני חמש בני חורין פריק ליה לבריה ורבנן סברי מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא (ז) הלכך מצוה דידיה עדיף: **מתני'** (ח) (ג) חמש סלעים של בן במנה צורי (ג) (ט) חמשים של אונם ושל מפתה (י) ומאה של מוציא שם רע כולם בשקל הקדש במנה צורי (יא) וכולן נפדין בכסף ובשוה כסף חוץ (יב) משקלים: **גמ'** (ג) מנה צורי אמר רבי אסי מנה של צורי רבי אמי אמר דינרא ערבא רבי חנינא (ג) אומר איסתירא סרסיא דמיזדבנא תמניא בדינרא חמש מיניהו לפדיון הבן רבי חמש סלעים של בן בכסף ובשוה כסף חוץ משקלים: **מתני'** (ח) (ג) חמש סלעים של בן במנה צורי (ג) (ט) חמשים של אונם ושל מפתה (י) ומאה של מוציא שם רע כולם בשקל הקדש במנה צורי (יא) וכולן נפדין בכסף ובשוה כסף חוץ (יב) משקלים: **גמ'** (ג) מנה צורי אמר רבי אסי מנה של צורי רבי אמי אמר דינרא ערבא רבי חנינא (ג) אומר איסתירא סרסיא דמיזדבנא תמניא בדינרא חמש מיניהו לפדיון הבן

ודידיה אזיל וטריף ממשעבדי ובהני חמש בני חורין

פריק ליה לבריה. ופ"ת היכי טריף ממשעבדי הא אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין והא ליכא חמש בני חורין ואם היה פורק בנו מהלה הוה ניחא ופ"ת אלמא ליהדדי לקומות עי"ש (ד) מהני ממש שפדה כהן (ה) בנו דמה נפשך שיעבודם קודם לגזלת בנו דאי לגזלת בנו קדמה אם כן היה יכול לטרוף מן הלקוחות לפדיון בנו כמו לפדיון עצמו וי"ל דהכא מלקוחות שקנו מאביו לפיכך אין מוחזין על הנכסים שקנה הוא ועוד י"ל כגון שלא כתב ללקוחות לתקני והוא קנה הך ממש בני מרי לתרי כן ואפי' היכא דכתב ליה לתקני נעיל (ו) בפרק מי שמת (ג"ב דף קנו.) אבל היכא דלא כתב ליה (ז) קיימא לן דלא משתעבד בנכסים תאמר מי הך משעבדי בנכסים שקנה מאביו ניחא אבל בנכסים שקנה הוא היכי משתעבדי לפדיונו דהא לימת (ח) אל מיוב פדיון עצמו כשהניח שתי שערות שנעשה גדול תו לא משתעבד נכסים שקנה לתרי כן לא כתב ליה לכהן לתקני ולריך לומר דעל כרחין מיירי כשירש מאביו מיהו לר' יהודה נמי זימנין דמשכחת (ט) להוה קודם לגבו כגון שלין לו נכסים מאביו ומשהניח שערות קנה הני קרקעות ומכרם לאחר לידת בנו לדפדיון בנו אזיל וטריף ממשעבדי ועוד י"ל דנכסים שקנה לתרי כן אל עלייהו שיעבוד לענין פדיון ואע"ג דלא כתב ליה (י) לתקני לכל שעתא ושעתא לריכ עליה מיוב פדיון וכיון דחשבינן ליה כמלוה בשטר טוב כאילו נכתב לאחר שקנה

ונהנה חמש בני חרי פריק (ו) **לגביה.** מיד דמי יהיב בני חרי משום פדיון דידיה תו לא מיפריק בנו דשמא שיעבוד הלקוחות (ב) קודם ללידת בנו **לאו ככתובה בשטר דמיא.** ותו יהיב בני חרי בשביל פדיון בנו תו לא מיפריק ליהו דכהן לא מלי טריף לקומות: **מתני' מנה צורי.** מפרש בגמרא: **חמשים של אונס ושל מפתה.** כלומר וכן חמשים של אונס וכו': **וכולן נפדין בקדש הקדש.** דהוו עשרין מעין ואותן מעין שמעות מנה צורי. ובגמ' [נ.] מפרש למה לי למיתר ולמימתי הכי וכו' (ו) : **חוץ משקלים.** שקלים הבאים בשלמא בחלב אין מביאין אם לא מטבע של מלי שקלים: **גמ' מנה של צורי.** (ו) היינו במדינת צורי הבאה במנין של ז' וחוזה וכן של ה' סלעים של בן ור' מנה הן ה' סלעים של בן ואי (ח) היינו אמי אמר כו' והד"ת, (ט) מתוסס דינרים ב"ק, ק) מתוסס דינרים ב"ק, ל) גי' ב"ק של בן וכ"ה תומר הל"ת, מ) דאל נור מוזבן בעבדים ומפקח ואפי' בשטרא דכרכי אפי' הכי לא מיפקח ואפי' בשטרא דכרכי אפי' הכי לא מיפקח ואפי' בשטרא דכרכי אפי' הכי לא מי

דינרא הדריינא. דינר זהב שטבוע במטבע מלריינוס קיסר וטורייניס קיסר: **ושייפא.** שם המלך: **דמיודנין כנ"פ.** דינר של כסף בדינר צורי: **דל מייניה שמופא ואינך לפדיון הבן.** דס"ל דסלעים של בכור הם סלעים של ד' דינר והוא סלע צורי דמטי למחצה סלעים עשרים דינר: **עשרים וחד נכי דנקא הוו.** דל שתות מכ"ד ופשו עשרים ודל שתות מחד וחמש פשו כ"ף נכי דנקא: **אלא דל שמופא וווווו.** ואכתי עשרים נכי דנקא הוו דכי מדלית שתות [1] וכי הדר מדלית חדא [ג] פשו עשרים נכי שתות: **אלא דל שמופא וווווו.** דל שתות מכ"ד ופשו עשרים והנך לפדיון הבן מזלי: **דהוו להו עשרין מפקלי במפקלא דינרא.** במשקל דינר צורי כדפרישית: **דאינון עשרין וחמניא** [2] **ופלגי ופלגא דנקא.** דדינרא עדפית. דדינר צורי עושין השבעה עשר דדינר ערבי והי"ל עושין כ' פשו להו שם צורים דעבדי מ' דינרים ערבייה ופלגא [3] [ופלגא] [4] דנקא דהוא פונדיון דדינר הוו י"ב פונדיונין אלא שפונדיוני צורי גדולים ושל ערבייה קטנים [5](ד) וכיון [6] דשבעה צורים עושין עשרה ערבייה מטי לכל דינר צורי דינר ערבי וחמש פונדיונין ערבייה ושביעית פונדיון [7] דלא וחמוש לשבעה דינרים חמש פונדיונין ושביעית פונדיון לכל דינר הוו להו י"ו פונדיונין טופייאנא דשבעה דינרים וחמשה לכל ז' דינר צורים הוו עשרה והי"ל הוו עשרים ופשו שפה דינר צורים הוסף לכל דינר חמשה פונדיונין ושביעית הוו להו י"ל פונדיונין טופייאנא בינר צורים פורתא והוה פורתא לא חמיד [8] בין פונדיונין ועשה חומן דינר הוו י"ל פונדיונין אי דינר ופלגא דינר צורים עושין תמניא ופלגא ופלגא דנקא של ערביי. ולשון זה [9] שפירשתי כתוב בספרים ולא ידעתי מהו ופלגא דנקא [10] כלומר הוא הלי פונדיון דמטי קולבון מעה קטנה לכל חמד לפרוטרוט משמע לכל חמד נפני עלמו כדלמרינן בפרק רבמון (לעיל דף ה.) ולא מצאו הכתוב בלא בפרוטרוט. דקתני מיהת סלע של קודם מרבעים ושמונה פונדיונין והיינו מרבעה דינר צורים דהכי ממרינן בקדושין (דף יב.) שם מעה כסף דינר מעה שני פונדיונין נמלא דינר י"ב פונדיונין וסלע מרבעים ושמונה נלמא סלע דאורייתא מרבעה דינרין וקשיא לרבא: ומשנינן **בשר דאוסיפו עליה.** על סלע דאורייתא הוסיפו שתות ושמוהו למדת סלע צורי עשרים ומרבעה מעין: **יהיב.** עשרים גרה יהיב השקל משמע עוד הויה אמרת. בפרשת ערכין כתיב הוא. בשקל הקודש עשרים גרה יהיב ויקח קרא כתיב עשרים גרה הוא שלא יפחות: **ליטלה לי מר מילתא.** [11] שמחתי לך יותר מדאי כדבא לאורייתא שלא דינרין ותילתא מטי לחמשה סלעים ט"ו דינר והתילתא לחינון שתי דינרין כי תלתא למטי לחמשה עשרים **ליטרין.** מנין דהוא עשרים וחמשה סלעים: **קינטרין.** מלה לועזית היא: **והילכא דוכתא דקרו לתקלא דידהו קינטריא.** שגדול בתדת קינטרא הלכך קינטריא יהיב ליה: מפני כספה [וזהבה] של ירושלים. שהיה בלשכה והוא של הקדש ואסור לזרים וכשלקחוהו עובדי כוכבים ערבוהו עם [12] זהובים: **וחיללוה.** משמע כיון שבאו פריצים חילוהו [13] נפק לחולין: **הויא רובא דעלמא.** בתמיה. לעליה בעי מיתסורי כל זהבים שבעולם: **הדריינא טרייניא שיפא.** הלו היו ממטבעות של ירושלים ורובן של הלו באו מירושלים: **כסף**

דיקלין דכסף מתרגמינן ליה משום דקינטרין הוא דאיכא דוכתא כר': מפני טיבעה של ירושלים. שאותו מטבע היה

ע) ל"ל לקון. ועי' בערוך השלם ערך הדריינא.

דינרא הדריינא טרייניא שייפא. פירש בקונטרס הדריינא על שם הדריינוס קיסר וטורייניוס קיסר שייפא שם המלך וקשה לר"ת דבסמוך אמר שבקשו לגנוזו משום טיבעה של ירושלים ומטבע ירושלים ממילא בהגחל קמע (ב"ק נ:): דוד ושלמה מלך אחד וירושלים עיר הקודש מלך אחד ומומר כ"ת דהדריינא היינו עגול כמו [1] (הדר הודרנא) [2] (ע"ז דף כב) וטורייניא היינו גדול [3] כי תרימא (חולין דף קכד.) אע"ג [4] דטורייניא בטי"ת ותרימא בתי"ו אין להקפיד ושייפא היינו שבשופה לורתו ומיהו פי' הקונטרס יש לייחס [5] ולחלק בין בית לשטן לבית שני [6] כלאמר בשטחות ומשכחן הדריינוס קיסר בפרק אין מעמידין (ע"ז דף נב.) וכן פי' בערוך [7]:

דמזדבנא בעשרים וחמש זוזי.

והכי נמי אמר בריש הזהב (ב"מ מד:) דדינר של כסף הוא אחד מעשרים וחמשה בדינר של זהב וכן מוכח בפרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק לו.) גבי שיש הרשטוים דינרי זהב ובפרק כל הנשבעין (שבועות דף מד: ושם) גבי התקבלתי ממך דינר זהב ויש לחמוה דעכשיו אין זקוק של זהב שוה יותר [8] מעשרה זקוקים של כסף לכל היותר ואין נשתנה כל כך שער הזהב והכסף דבימי חכמי הגמרא [9] היה שוה של זהב עשרים וחמש של כסף ונראה לר"ת דדינר זהב משקלו של כסף האמור בתורה סתם סלע דנביאים ליטרין דכתובין קינטרין חוץ מן כספו של עפרון שאע"פ שכתוב בתורה סתם קינטרין דכתיב [10] ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר [11] ואיכא דוכתא דקא קרו לקינטרא תיקלא [12] א"ר אושעיא ביקשו לגנוז כל כסף וזהב שבעולם מפני כספה וזהבה של ירושלים עד שמצאו לו מקרא מן התורה שהוא מותר שנאמר [13] ובאו בה פריצים וחללוה וירושלים הויא רובא דעלמא אלא אמר אביי בקשו לגנוז דינרא הדרייא טירייאנא שייאפא מפני טבעה של ירושלים עד שמצאו לה מקרא מן התורה שהוא מותר שנאמר ובאו בה פריצים וחללוה

אמר

רבי יוחנן אומר דינרא הדריינא טרייניא שייפא דמזבנא בעשרים וחמשה זוזי דל מיניהו שתותא [14] והנך לפדיון הבן הני עשרין וחד נכי דנקא הוי אלא דל שתותא וזוזא והנך לפדיון הבן אכתי עשרין נכי דנקא הוי אלא דל זוזא ושתותא והנך לפדיון הבן דהוי להו עשרין מתקלי במתקלי דינרא דאינון עשרין ותמניא זוזי [15] ופלגי ופלגא דנקא [16] אמר רבא אסילעים דאורייתא תלתא ותילתא הוי דכתיב [1] עשרים גרה השקל [2] ומתרגמינן עשרין מעין ותניא שש מעה כסף דינר מיתיבי והלא סלע של קדש ארבעים ושמנה פונדיונין פונדיון זה מה טיבו קילבון לפרוטרוט [3] בתר דאוסיפו עילויהו דתניא עשרים גרה השקל למדנו לשקל שהוא עשרים גרה ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף ת"ל [4] יהיה יכול יפחות ת"ל [5] הוא רב אשי שדר ליה שבסר זוזי לרב אחא בריה [6] דרבינא בפדיון הבן שלח ליה לישדר לי מר תלתא יתירתא דאיכא עלוייהו שלח ליה לשדר לי מר תלתא אחרינא דאוסיפו עילוייהו אמר רבי חנינא כל כסף האמור בתורה סתם סלע דנביאים ליטרין דכתובין קינטרין חוץ מן כספו של עפרון שאע"פ שכתוב בתורה סתם קינטרין דכתיב [7] ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר [8] ואיכא דוכתא דקא קרו לקינטרא תיקלא [9] א"ר אושעיא ביקשו לגנוז כל כסף וזהב שבעולם מפני כספה וזהבה של ירושלים עד שמצאו לו מקרא מן התורה שהוא מותר שנאמר [10] ובאו בה פריצים וחללוה וירושלים הויא רובא דעלמא אלא אמר אביי בקשו לגנוז דינרא הדרייא טירייאנא שייאפא מפני טבעה של ירושלים עד שמצאו לה מקרא מן התורה שהוא מותר שנאמר ובאו בה פריצים וחללוה

אמר

דינרא הדריינא טרייניא שייפא. פירש בקונטרס הדריינא על שם הדריינוס קיסר וטורייניוס קיסר שייפא שם המלך וקשה לר"ת דבסמוך אמר שבקשו לגנוזו משום טיבעה של ירושלים ומטבע ירושלים ממילא בהגחל קמע (ב"ק נ:): דוד ושלמה מלך אחד וירושלים עיר הקודש מלך אחד ומומר כ"ת דהדריינא היינו עגול כמו [1] (הדר הודרנא) [2] (ע"ז דף כב) וטורייניא היינו גדול [3] כי תרימא (חולין דף קכד.) אע"ג [4] דטורייניא בטי"ת ותרימא בתי"ו אין להקפיד ושייפא היינו שבשופה לורתו ומיהו פי' הקונטרס יש לייחס [5] ולחלק בין בית לשטן לבית שני [6] כלאמר בשטחות ומשכחן הדריינוס קיסר בפרק אין מעמידין (ע"ז דף נב.) וכן פי' בערוך [7]:

דמזדבנא בעשרים וחמש זוזי.

והכי נמי אמר בריש הזהב (ב"מ מד:) דדינר של כסף הוא אחד מעשרים וחמשה בדינר של זהב וכן מוכח בפרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק לו.) גבי שיש הרשטוים דינרי זהב ובפרק כל הנשבעין (שבועות דף מד: ושם) גבי התקבלתי ממך דינר זהב ויש לחמוה דעכשיו אין זקוק של זהב שוה יותר [8] מעשרה זקוקים של כסף לכל היותר ואין נשתנה כל כך שער הזהב והכסף דבימי חכמי הגמרא [9] היה שוה של זהב עשרים וחמש של כסף ונראה לר"ת דדינר זהב משקלו של כסף האמור בתורה סתם סלע דנביאים ליטרין דכתובין קינטרין חוץ מן כספו של עפרון שאע"פ שכתוב בתורה סתם קינטרין דכתיב [10] ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר [11] ואיכא דוכתא דקא קרו לקינטרא תיקלא [12] א"ר אושעיא ביקשו לגנוז כל כסף וזהב שבעולם מפני כספה וזהבה של ירושלים עד שמצאו לו מקרא מן התורה שהוא מותר שנאמר [13] ובאו בה פריצים וחללוה וירושלים הויא רובא דעלמא אלא אמר אביי בקשו לגנוז דינרא הדרייא טירייאנא שייאפא מפני טבעה של ירושלים עד שמצאו לה מקרא מן התורה שהוא מותר שנאמר ובאו בה פריצים וחללוה

אמר

רבי יוחנן אומר דינרא הדריינא טרייניא שייפא דמזבנא בעשרים וחמשה זוזי דל מיניהו שתותא [14] והנך לפדיון הבן הני עשרין וחד נכי דנקא הוי אלא דל שתותא וזוזא והנך לפדיון הבן אכתי עשרין נכי דנקא הוי אלא דל זוזא ושתותא והנך לפדיון הבן דהוי להו עשרין מתקלי במתקלי דינרא דאינון עשרין ותמניא זוזי [15] ופלגי ופלגא דנקא [16] אמר רבא אסילעים דאורייתא תלתא ותילתא הוי דכתיב [1] עשרים גרה השקל [2] ומתרגמינן עשרין מעין ותניא שש מעה כסף דינר מיתיבי והלא סלע של קדש ארבעים ושמנה פונדיונין פונדיון זה מה טיבו קילבון לפרוטרוט [3] בתר דאוסיפו עילויהו דתניא עשרים גרה השקל למדנו לשקל שהוא עשרים גרה ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף ת"ל [4] יהיה יכול יפחות ת"ל [5] הוא רב אשי שדר ליה שבסר זוזי לרב אחא בריה [6] דרבינא בפדיון הבן שלח ליה לישדר לי מר תלתא יתירתא דאיכא עלוייהו שלח ליה לשדר לי מר תלתא אחרינא דאוסיפו עילוייהו אמר רבי חנינא כל כסף האמור בתורה סתם סלע דנביאים ליטרין דכתובין קינטרין חוץ מן כספו של עפרון שאע"פ שכתוב בתורה סתם קינטרין דכתיב [7] ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר [8] ואיכא דוכתא דקא קרו לקינטרא תיקלא [9] א"ר אושעיא ביקשו לגנוז כל כסף וזהב שבעולם מפני כספה וזהבה של ירושלים עד שמצאו לו מקרא מן התורה שהוא מותר שנאמר [10] ובאו בה פריצים וחללוה וירושלים הויא רובא דעלמא אלא אמר אביי בקשו לגנוז דינרא הדרייא טירייאנא שייאפא מפני טבעה של ירושלים עד שמצאו לה מקרא מן התורה שהוא מותר שנאמר ובאו בה פריצים וחללוה

אמר

מוסף רש"י

קינטרין. מטבע גדול שקורין לנטינ"ר, מלה מנה (ב"מ פז:). **עובר לסוחר.** מלמד שנכנל מקום היה ממקבל נשקל ואינה נוכסת דקרו לקנטיר תיקלא (שם). **מפני כספה וזהבה של ירושלים.** שהיה הקדש (ע"ז נב:). **הדדריינא טרייניאנא.** מטבעות של ירושלים, על שם מלכי רומי שנשא הלוות ושמם טוריינוס מלריינוס, **שייאפא.** יש ביותר שיטוף מממש יוסנו ואין הלוזה ניכרת (שם).

רבינו גרשום

דינרא הדריאנא. דינר זהב של מטבע הדריינוס קיסר: טרייניא. או של טריינוס קיסר: שייפא. כלומר [ל] היכון שלו שהוא כמשופשף מיושן: דל מנייהו שתותא. דעשרים וחמש ואינך לפדיון הבן. שתותא דכ"ד הוו ד' פשו להו עשרים זוז ודל שתותא דחמישי הוו כ"א נכי שתות דחד הוו ואנן קיימא לן דעשרים זוז לא פחות ולא יותר: אלא דל שתותא. דכ"ה פשו להו כ"א ודל מההוא זוז דנקא הוו כ"א נכי דנקא והדר אפיק מנייהו זוז ואינך לפדיון הבן אכתי עשרין נכי דנקא הוו: אלא דל זוזא. מעיקרא מהנך כ"ה והדר דל שתותא מכ"ד פשו להו עשרין זוזי דהוו פדיון הבן: סלעים דאורייתא תלתא דינרי ותילתא דינרי הוו: שש מעה כסף דינר. הוו להו י"ח מעין ג' דינר ושליש דינר הן ב' מעין היינו עשרים גרה השקל דהוו תלת' דינרי ותילתא דינר: והלא סלע של הקדש מ"ח פונדיון. הרי מ"ח פונדיונין פונדיון זה מה טיבו. התם מפרש בערכין זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף למ"ט שני יובל לכל שנה היה נותן שקל הרי מ"ט שקלים ושקל נ' היה מחלקו לפונדיונין שהן מ"ח פונדיונין והיה נותן לכל שנה שקל ופונדיון. ועוד פונדיון אחר היה מוסיף לשקל מ"ט: והוינן בה פונדיון זה מה טיבו והלא אין בשקל אלא מר תילתא יתירא דאיכא עליהו דשדרית לך טפי (מרציו): דאוסיפו עלייהו. דבסלע איכא ד' דינרין ועולין ה' סלעים לכ' דינרין ואכתי מחייבת לי ג' דינרין להשלים העשרים: שאע"פ שכתוב בתורה סתם. דכתיב שקל כסף והאי שקל לאו סלעים מתרגמינן ליה אלא

ב א ב מיי' פ"ל מהל' שקלים הל"ג ופ"ד מהל' ערכין הל"ג: